

SXEDIO.A72

6/18. 6. 1879: ΟΙ ΚΥΠΡΙΟΙ ΖΗΤΟΥΝ ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΗ ΔΟΜΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ. Ο ΘΕΟΔΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΕΠΙΚΡΙΝΕΙ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΑΔΗΔΕΣ

Την περίοδο της τουρκοκρατίας οι Τούρκοι μπορούσαν να παρανομούν ατιμώρητοι, μια και ο τούρκος δικαστής, ο Καδής, αποφάσιζε με βάση τον ισλαμικό Νόμο, γνωστό ως "Σερί," ανεξέλεγκτος, αλλά και με προκατάληψη υπέρ των ομοφύλων του.

Η φράση "εν ν' αγκαλέσω τον Καδών μα ποιος εν να τον κρίνει", έχει τις ρίζες της στην εποχή της τουρκοκρατίας.

Αργότερα, με την Αγγλοκρατία καθιερώθηκε το αγγλικό δικανικό σύστημα.

Για τον τρόπο που δίκάζαν οι Καδήδες και τη συνέχεια με την άφιξη των Βρετανών στην Κύπρο το **1878** έγραφε η εφημερίδα "NEON KITION" του πρωτοπόρου δημοσιογράφου Θεόδουλου Κωνσταντινίδη, εκδότη των εφημερίδων **ΚΥΠΡΟΣ-CYPRUS** και NEON KITION, στην τρίτη έκδοση του ΝΕΟΥ ΚΙΤΙΟΥ στις **6/18** Ιουνίου **1879**:

"Η φαύλη διανομή της Δικαιοσύνης υπό των Δικαστηρίων μας μέχρι της κατοχής είναι επισήμως ομολογημένη, η δε πείρα των δέκα μηνών εδίδαξεν ήδη ημάς ότι η παρουσία ενός Αγγλου **Assistant Commisaire** δεν δύναται να αλλοιώση την φύσιν αυτών.

Το ότι δε ο μεγαλείτερος παράγων της διαβοήτου αθλιότητος είναι η παρουσία των Καδήδων εν αυτοίς ομολογείται πως και υπό της Αγγλικής Κυβερνήσεως και υπ' αυτού του αρχηγού των πιστών Σεχουλισλάμη και της Α. Μ. του Σουλτάνου διά του εν τη Συμβάσει (συμφωνία για μεταβίβαση της Κύπρου στην Αγγλία) τεθέντος περί Καδήδων όρου.

Αλλως τε η απομάκρυνσις των από του τόπου, ένθα πρόκειται περί διανομής της δικαιοσύνης και μάλιστα προς ανθρώπους διάφορον του εαυτών έχοντας

θρήσκευμα, εθεσπίσθη ήδη δι' ατόπους διατελούντας υπό την άμεσον κυριαρχίαν του Σουλτάνου, όσον αφορά την Ευρωπαϊκήν Τουρκίαν.

Υπολείπεται δε μόνη η Ασία ένθα πλεονάζει το τουρκικόν στοιχείον.

Και όμως και εκεί αι από **8/20** Αυγούστου οδηγίαι της Α. Εξοχότητος του Υπουργού Εξωτερικών προς τον Σιρ Λαγιάρδον (Ωστέν Λαγιάρτ, πρέσβης της Βρετανίας στην Κωνσταντινούπολη) δεν δεικνύουσι πολύν ενθουσιασμόν υπέρ των τέως έργων των Καδήδων.

Διατί λοιπόν εν Κύπρω γίνεται εξαίρεσις; Διατί χάριν αυτών παραβαίνεται άρθρον της Συμβάσεως δυνάμει της οποίας διοικούμεθα υπό της Μ. Βρετανίας;"

Στη δεύτερη του έκδοση του ΝΕΟΥ ΚΙΤΙΟΥ, τον Ιούνιο του **1879**, ο Θ. Κωνσταντινίδης έγγραφε για τους Καδήδες:

"Ο καταρτισμός των δικαστηρίων και η μεταρρύθμισις τούτων δείται ταχείας ενεργείας, διότι η παρουσία εν αυτοίς των Καδήδων αντί να αποβαίνει λυσιτελής πρόξενος μάλλον περιπλόκων γίνεται.

Οι Καδήδες εν ανάγκη να αχθώσιν εν η όρισεν αυτοίς θέσιν η σύμβασις της **4** Ιουνίου, αντ' αυτών δε να προσληφθώσιν άνδρες ακέραιοι και νομομαθείς ίνα διεξαγάωσιν δικαίως και νομίμως τας δικαζομένας των ιδιωτών υποθέσεις. Και εν τοις συστηθείσι δικαστηρίους τοις επιλεγομένους, "Οτ Κουρ" και προορισμένοις να δικάζωσι τοις ξένοις υπηκόοις προΐστανται άνθρωποι νομομαθείς έχοντες συναίσθησιν των εαυτών υψηλών καθηκόντων. Διότι οι στρατιωτικοί διοικηταί πρόεδροι αυτών, μ' όλην την αγαθήν προαίρεσιν των εισίν ανεπαρκείς εις την εκπλήρωσιν των υπό της σπουδαιοτάτης ταύτης θέσεως, επιβαλλομένων αυτοίς νέων καθηκόντων".

(Μεταγλώττιση)

Ο καταρτισμός των δικαστηρίων και η μεταρρύθμιση τους χρειάζεται άμεση δράση, διότι η

παρουσία σ' αυτά των Καδήδων αντί να αποβαίνει αποτελεσματική γίνεται μάλλον πρόξενος περίπλοκων (θεμάτων).

Οι Καδήδες στην ανάγκη να αχθούν στη θέση που όρισε γι' αυτούς η σύμβαση της **4 Ιουνίου (1878)** και αντ' αυτού να προσληφθούν ακέραιοι άνδρες και νομομαθείς για να διεξάγουν δίκαια και νόμιμα τις δικαζόμενες υποθέσεις των ιδιωτών.

Και στα συσταθέντα δικαστήρια που ονομάζονται "Ωτ Κουρ" και προορίζονται να δικάζουν τους ξένους υπηκόους να προΐστανται άνθρωποι νομομαθείς που έχουν συναίσθηση των υψηλών τους καθηκόντων. Διότι οι στρατιωτικοί διοικητές, Πρόεδροι των δικαστηρίων, με όλη την αγαθή προαίρεση τους είναι ανεπαρκείς στην εκπλήρωση των νέων καθηκόντων που επιβάλλει η σπουδαιότητα θέση τους".

Ο Θεόδουλος Κωνσταντινίδης συνέχισε να επικρίνει τη λειτουργία των δικαστηρίων και να εγείρει παράλληλα και το θέμα της τουρκικής γλώσσας που χρησιμοποιείτο σ' αυτά μόνο. Ζητούσε δηλαδή την καθιέρωση της ελληνικής για να διευκολύνονται οι Χριστιανοί της Κύπρου όταν προσάγονταν στο Δικαστήριο.

Εγγραφε σε άρθρο του στο NEON KITION στις **6/18 Ιουνίου 1879**:

"Εν τω προηγουμένω ημών φύλλω είχομεν γράψει περί των αναγκών του τόπου ολίγα τινά υποδεικνύοντες μετ' απολύτου σεβασμού τη Κυβερνήσει ημών και τον τρόπον της θεραπείας των.

Ηδη θεωρώμεν αναγκαίον να διαπραγματευθώμεν περί εκάστης αυτών, ιδία να διαφωτίσωμεν κάλλιον τους αρμοδίους και να πείσωμεν αυτούς ότι η παραδοχή των υφ' ημών υποδειχθέντων μέτρων είναι ου μόνον αναγκαιοτάτη προς τα συμφέροντα της νήσου, αλλά και προς αυτήν την Κυβέρνησιν μας, ήτις περί πολλού περιποιείται την προαγωγήν και ευημερίαν απασών των κτήσεων της και μάλιστα όταν αύται ως Κύπρος θα χρησιμεύσωσιν ως υπόδειγμα άλλοις

έθνεσιν μη προηγμένοις προς τούτο εις τον πολιτισμόν.

Επειδή λοιπόν, εν τω άρθρω ημών το επιγραφομένω "τι αιτεί ο κυπριακός λαός" επραγματεύθημεν πρώτον περί των δικαστηρίων θεωρήσαντες τον καταρτισμόν αυτών ως την μάλλον επείγουσαν ανάγκην περί δικαστηρίων θα γράψωμεν πάλιν σήμερον εκτιθέμενοι ελευθέρως και διά βραχέων την ιδέαν μας.

Η φαύλη διανομή της Δικαιοσύνης υπό των δικαστηρίων μας μέχρι της αγγλικής κατοχής είναι επισήμως ομολογουμένη, η δε πείρα των δέκα μηνών εδίδαξεν ήδη ημάς ότι η παρουσία ενός άγγλου "ασσίστ κομισάρ" δεν δύναται να αλλοιώση την φύσιν αυτών.

Το ότι δε ο μεγαλύτερος παράγων της διαβοήτου αθλιότητος είναι η παρουσία των Καδήδων εν αυτοίς ομολογείται και υπό της αγγλικής Κυβερνήσεως και υπ' αυτού του αρχηγού των πιστών Σεχουλισμάμ και υπό της αυτής Μεγαλειότητος του Σουλτάνου, διά του εν τη συμβάσει τεθέντος περί των Καδήδων όρου.

Αλλωστε η απομάκρυνσις των από του τόπου ένθα πρόκειται περί διανομής της δικαιοσύνης και μάλιστα προς ανθρώπους διάφορον του εαυτών έχοντας θρήσκευμα εθεσπίσθη ήδη διά τόπους διατελούντας υπό την άμεσον κυριαρχίαν του Σουλτάνου, όσον αφορά την ευρωπαϊκήν Τουρκίαν.

Υπολείπεται δε μόνη η Ασία ένθα πλεονάζει το τουρκικόν στοιχείον και όμως και εκεί αι από **8/20** Αυγούστου οδηγίαι της Αυτού Εξοχότητος του Υπουργού των Εξωτερικών προς τον Σερ Λαγιαρδον δεν δεικνύουσιν πολύν ενθουσιασμόν υπέρ των τέως έργων των Καδήδων.

Διατί λοιπόν εν Κύπρω γίνεται εξαίρεσις; Διατί χάριν αυτών παραβαίνεται άρθρον της συμβάσεως, δυνάμει της οποίας διοικούμεθα ήδη υπό της Μεγάλης Βρετανίας;

Μήπως απεκαλύφθησαν παρά πάσαν προσδοκίαν ότι οι εν Κύπρω Καδήδες αποτελούσιν μοναδικήν εξαίρεσιν των συναδέλφων των;

Β. Τα τρία τάταρτα και πλέον του πληθυσμού

εισίν χριστιανοί και η γλώσσα ην πάντες ανεξαιρέτως οι ιθαγενείς Τούρκοι εννοούσιν, ολίγιστοι δε δεν ομιλούσιν, είναι η ελληνική.

Υπάρχουσιν μάλιστα και Τούρκοι μη γνωρίζοντες την τουρκικήν.

Τις η ανάγκη όθεν δι' ην τα δικόγραφα και αι αποφάσεις γράφονται εις γλώσσαν ακατάληπτον εις τους ενδιαφερομένους και εις τους προέδρους Χριστιανούς δικαστάς, εξ ου συχνότατα συνέβαιναν ώστε να σφραγίζονται σπατάδες ασυμφώνους εν πολλοίς με την ληφθείσαν απόφασιν;

Διατί και περί των διερμηνέων αυτών να ληφθεί πρόνοια να γνωρίζωσιν την τουρκικήν, αδιάφορον αν ηγνούν όλως ή κακώς εγνώριζον την ελληνικήν;

Γ. Μήνας τινάς προ της αγγλικής κατοχής εζήτησεν ο ελληνικός λαός της Κύπρου από τον Νομάρχη των Ελλήνων εκλογήν Χριστιανών μελών εν τοις δικαστηρίους και συμβουλίοις ανάλογον του πληθυσμού των δύο εθνοτήτων του τόπου, και είχε λόγους να ελπίζη ότι θα εισηκούετο η αίτησις του, διότι ήτο σύμφωνος με το δίκαιον και την λογικήν.

Τις ανάγκη να εξακολουθήσει η από της κρατούσης φυλής προς βλάβην των Χριστιανών νομοθετηθείσα αύτη μεροληψία;

Ομολογούμεν δε μέχρι τούδε έχομεν την ιδέαν ότι αι ευρωπαϊκαί Κυβερνήσεις εφήρμοζον μετά θρησκευτικής ευλαβίας την αρχήν ότι "τα δικαιώματα πρέπει να ώσιν ανάλογα των καθηκόντων".

Και όμως ενώ ημείς εισφέρομεν ουχί τα τρία τέταρτα εκ των φόρων ως είναι η αναλογία, του πληθυσμού, αλλά πολύ περισσότερον εκ της εν γένει εργασίας της απαιτουμένης, όπως μία κοινωνία και κατά συνέπειαν η Κυβέρνησης υπάρξει η τα δέκα εννέα εικοστά ίσως, αν μη τι πλέον, τα πρωτοδικεία Δααβί απαρτίζονται υφ' ενός μουσουλμάνου και ενός χριστιανού και τω Καδή ου η ψήφος ισοφαρίζει προς τέσσαρας άλλας.

Ίσως υπάρχουσιν πολιτικοί ανώτεροι, ους ημείς αδυνατούμεν να εννοήσωμεν όπως η θρησκευτική και εθνική φιλοτιμία ως και τα υλικά συμφέροντα της

μειονοψηφούσης φυλής τυγχάνωσιν αμερίμνου προσοχής.

Αλλά είναι απαραίτητον να θυσιάζονται υπέρ της ιδέας ταύτης η φιλοτιμία και τα συμφέροντα της πλειοψηφίας.

Είναι αναπόφευκτον να θυσιάζεται η Δικαιοσύνη και αυτή δε η υπηρεσία η δικαστική. Εις πάντας τους κλάδους της διοικήσεως μας βλέπει τις ή μόνον Τούρκους ως εις τα τελωνεία, λιγοτέρους Χριστιανούς εξάπαντος. Μήπως ημείς είμεθα οι κακοί υπάλληλοι, οίτινες ήγαγον την τουρκικήν αυτοκρατορίαν εις ο ευρίσκεται σημείον.

Αλλωστε όταν το στάδιον της επαγγελίας εις τας δημοσίας θέσεις μείνη και πάλιν κλειστόν εις την οργώσαν ελληνικήν νεολαίαν ως επί τρεις ήδη μακρούς αιώνας και εις τρόπον ένθα η μεν γεωργία δεν είναι ουδέ τέχνη αι δε ελευθέριαι τέχναι ίσαι τω μηδενί το εμπόριον ασήμαντον, τα δε χρηματικά κεφάλαια μικροσκοπικά, ποίον ελατήριον θα έχη αύτη προς εκπαίδευσιν και προαγωγήν;

A. Να προικισθεί η νήσος διά νομοθεσίας γεγραμμένης εις την γλώσσαν του τόπου, ήτις να είναι η γλώσσα των δικαστηρίων.

B. Να έχωμεν δικαστάς λαμβανομένων εκ των ικανοτέρων ακεραιότερων κατοίκων κατ' αναλογίαν του πληθυσμού των δύο φυλών, ο δε Καδής και ο ιερός νόμος να απομακρυνθώσιν από τα πολιτικά δικαστήρια.

Γ. Η πολιτική Δικαιοσύνη να διανέμηται υπό ειρηνοδικείων εν εκάστη περιφερεία τμήματος (Ναχιέ) υπό Πρωτοδικείων εν εκάστη έδρα υποδιοικήσεως και το Εφετείον της Λευκωσίας, η δε ποινική υπό των ειρηνοδικείων ως Πταισματοδικείων υπό πλημμελειοδικείου εν εκάστη υποδιοικήσει και ενός ορκωτού Κακουργιοδικείου εν Λευκωσία.

Δ. Ουδείς να φυλακίζεται ειμή όταν και όπως ο Νόμος ορίζει, το δε ένταλμα συλλήψεως υπό του ανωτέρου διοικητού του διαμερίσματος εκδιδόμενον μη επιφέρει στέρησιν της προσωπικής ελευθερίας πλέον των 24 ωρών, μεθ' ας άρχηται η ανάκρισις.

Ε. Ανεξαρτησία της δικαστικής από της διοικητικής αρχής.

ΣΤ. Σύστασιν συμβολαιογραφείων και,

Ζ. Να μη υποβάλλωνται εις δημόσια έργα οι φυλακιζόμενοι διά χρέη και να μη κλείωνται εν τοις φρουρίοις παραπλεύρως των Κακούργων, άνδρες δυστυχήσαντες ίσως ή εις μικρόν τι λάθος υποπεσόντες, αλλ' ειθισμένοι εις κλίνας μαλακάς και κράσεως μη αντεχούσης ίσως εις την υγρασίαν των υπογείων εν οίς υποχρεούνται να διέρχωνται την νύκτα κειμώμενοι επί ψάθης κλπ.

Ταύτα εισίν καθ' ημάς τα πρώτα συστατικά του καταρτισμού των δικαστηρίων του τόπου, ως άνευ είναι αδύνατος η κατά το δίκαιον και τους νόμους διανομή της δικαιοσύνης εις πάντας άνευ διακρίσεως φυλής ή θρησκεύματος και η επί τω βελτίω διαρρύθμισις αυτών.

Ελπίζομεν ότι θέλουσιν τύχει της δεούσης προσοχής και μελέτης της πεφωτισμένης Κυβερνήσεως της σεπτής ανάσσης της Μεγάλης Βρετανίας ης η επιθυμία είναι ίνα και οι διάφοροι της αντολής λαοί εισέλθουσιν πλέον εις την οδόν της προόδου και του πολιτισμού.

Το ΝΕΟΝ ΚΙΤΙΟΝ στην 8η έκδοση του το 1879 έγγραφε σε ανταπόκριση από την Κερύνεια:

"Γράφουσιν ημίν εκ Κυρηνείας:

Δύο χωρικοί έκοψαν δύο δένδρα. Ο δασοφύλακας συλλαβών αυτούς τους ωδήγησεν ενταύθα. Ο κ. Σίγαρ, διοικητής της επαρχίας ημών, είπεν εν τω δικαστηρίω Δααβί, όπου επαρουσιάσθησαν οι χωρικοί ίνα δικασθώσιν, ότι εάν εδίκαζε μόνος ήθελε καθυποβάλει αυτούς εις τριών λιρών πρόστιμον και ενός μηνός φυλάκισιν, αλλ' ότι δεν ήθελε να επηρεάσει το δικαστήριον και άφηνε το Συμβούλιον να αποφασίσει.

Οι Τούρκοι Αζάδες, δύο τον αριθμόν, ήτοι ο Καδής και εις σύμβουλος, απουσιάζοντος εισέτι ενός τρίτου, και μετά συζήτησιν απεφάνθησαν ότι η Ιδέα του Διοικητού ήταν εύλογος και εψήφισαν υπέρ αυτής.

Αλλ' οι χριστιανοί, δύο επίσης επέμενον να καταδικασθώσιν οι υπόδοικοι εις ημισείαν λίραν πρόστιμον και δέκα ημερών φυλάκισιν επί τω λόγω ότι τα εκκοπέντα δένδρα ανήκον αυτοίς και περί πλέον διότι ήταν πτωχοί μη δυνάμενοι να αποτίσωσιν την αιτουμένην ποσότητα και πιθανόν να μη εγνώριζον ούτε την περί Δασών Επιταγήν.

Ο διοικητής άμα είδεν ότι ήτον αδύνατον να συνεννοηθώσιν μεταξύ των οι Σύμβουλοι, είπεν αυτοίς να θέσωσιν το ζήτημα εις ψηφοφορίαν.

Τότε ο Καδής λαβών τον λόγον διεκήρυξεν ότι η πλειοψηφία ήτο υπέρ της ιδέας του, διότι δύο ψήφοι μου, είπε, και μία τού Τούρκου Συμβούλου τρεις, ενώ οι Χριστιανοί δεν έχωσιν παρά δύο.

Το ζήτημα ούτως, ως άπαντα, ήτο λελυμένον όπως ήθελον οι Τούρκοι, ήτοι η πλειοψηφία.

Οι Χριστιανοί σύμβουλοι βαρέως φέροντες την τοιαύτην των Δικαστηρίων κατάστασιν και ειδώτες ότι ήσαν όλως περιττοί, εν αυτώ την επιούσαν επέδωκαν εγγράφως την παραίτησιν των επί προφάσει ότι αι υποθέσεις αυτών δεν τοις επέτρεπον να κατέχωσιν την των συμβούλων θέσιν.

Ο Διοικητής είπεν ότι θα διαβιβάσει την αίτησιν των εις τον Μ. Αρμοστήν ούτως δεν έμεινεν το Δικαστήριον Κυρηνείας άνευ συμβούλων Χριστιανών, ήτοι όπως είναι άπαντα και όταν υπάρχωσιν τοιούτοι εν αυτοίς.

Εάν η σεβαστή ημών Κυβέρνησις κατενόησεν αληθώς πόσον άδικον προσγίγνεται τω χριστιανικώ πληθυσμώ της νήσου της τοιαύτης των πραγμάτων καταστάσεως, εσμέν βέβαιοι ότι ήθελε σπεύσει προς διόρθωσιν των εν τω τόπω κακώς εχόντων".

(Μεταγλωττιση)

"Μας γράφουν από την Κερύνεια.

Δυο χωρικοί έκοψαν δυο δένδρα. Ο δασοφύλακας αφού τους συνέλαβε τους οδήγησε εδώ. Ο κ. Σίγαρ, διοικητής της επαρχίας μας, είπε στο Δικαστήριο Δααβί, όπου παρουσιάστηκαν οι χωρικοί για να δικασθούν, ότι εάν δίκαιε μόνος θα τους υπέβαλλε

πρόστιμο τριών λιρών και σε φυλάκιση ενός μηνός, αλλά ότι δεν ήθελε να επηρεάσει το Δικαστήριο και άφηνε το Συμβούλιο να αποφασίσει.

Οι δυο τούρκοι αζάδες, δηλαδή ο Καδής και ένας σύμβουλος ενώ αποσίαζε ένας τρίτος, μετά συζήτηση αποφάνθηκαν ότι η ιδέα του διοικητή ήταν εύλογη και ψήφισαν υπέρ της.

Αλλά οι δυο Χριστιανοί επέμεναν να καταδικασθούν οι υπόδικοι σε πρόστιμο μισής λίρας και σε φυλακή δέκα ημερών γιατί τα δένδρα που κόπηκαν ήταν δικά τους και επί πλέον διότι ήταν πτωχοί και δεν μπορούσαν να καταβάλουν το ζητούμενο ποσό και πιθανόν να μη γνώριζαν ούτε το Διάταγμα για τα Δάση.

Ο διοικητής μόλις είδε ότι ήταν αδύνατο να συνεννοηθούν μεταξύ τους οι Σύμβουλοι, τους είπε να θέσουν το ζήτημα σε ψηφοφορία.

Τότε ο Καδής αφού πήρε το λόγο είπε ότι η πλειοψηφία ήταν υπέρ της γνώμης του γιατί, είπε, δύο οι ψήφοι του και μια τού Τούρκου Συμβούλου κάνουν τρεις, ενώ οι Χριστιανοί δεν έχουν παρά μόνο δύο.

Το ζήτημα έτσι, ήταν λυμένο όπως ήθελαν οι Τούρκοι, δηλαδή η πλειοψηφία.

Οι Χριστιανοί σύμβουλοι φέροντας βαρέως την κατάσταση αυτή των Δικαστηρίων και γνωρίζοντας ότι ήταν όλως περιττοί σε αυτό, την επομένη επέδωσαν γραπτώς την παραίτηση τους με τη δικαιολογία ότι οι υποθέσεις τους δεν τους επέτρεπαν να κατέχουν τη θέση των Συμβούλων.

Ο Διοικητής είπε ότι θα διαβιβάσει την αίτηση τους στο Μ. Αρμοστή, κι έτσι δεν έμεινε το Δικαστήριο της Κερύνειας χωρίς συμβούλους Χριστιανούς, δηλαδή όπως είναι όλα και όταν υπάρχουν αυτοί στα Δικαστήρια. Εάν η σεβαστή μας Κυβέρνηση κατανοήσει αληθινά πόσον άδικο γίνεται στο Χριστιανικό πληθυσμό της νήσου λόγω της κατάστασης αυτής των πραγμάτων, είμαστε βέβαιοι ότι θα σπεύσει για διόρθωση των κακώς εχόντων στον τόπο".

Η ίδια εφημερίδα πρόσθετε στις **3/15** Νοεμβρίου

του ίδιου χρόνου (1879):

"Πριν αναπετασθή η αγγλική σημαία είχομεν εν τη πρωτεύουση πρωτοδικεΐον και εφετεΐον, εν δε τη Λάρνακι πρωτοδικεΐον και εμποροδικεΐον και εν Λεμησώ Κτήματι, Αμμοχώστου κτλ πρωτοδικεΐα, ομοίομορφα άπαντα προεδρευόμενα υφ' ενός Καδή και έχοντα συμβούλια εκ δύο χριστιανών και δύο οθωμανών.

Εν τοις δικαστηρίοις τούτοις εδικάζετο πάσα υπόθεσις, εμπορική, πολιτική και ποινική και αφού εφεσιβάλλετο εις Λευκωσίαν είχον το δικαίωμα οι νησιώται να φέρωσιν αυτήν και μέχρι Κωνσταντινουπόλεως.

Μετά την αγγλικήν κατοχήν κατηργήθη η ετεροδικία και οι αντιπρόσωποι των ξένων δυνάμεων, οίτινες επενέβαινον πολλάκις και εις υποθέσεις ξένας αυτοίς, απώλεσαν πάσαν δικαιοδοσίαν διατηρουμένων των δικαστηρίων εν οία πριν καταστάσει, εκτός μόνον ενός άγγλου υποδιοικητού, διορισθέντος υπό της Κυβερνήσεως, όστις ως λέγεται εποπτεύει τον Καδήν και υποχρεοί αυτόν να εκδίδη αποφάσεις νομικάς και δικαίας.

Το Σερί, ο ιερός νόμος του Προφήτου, νόμος ως εξήλθεν εκ της κεφαλής του συντάξαντος αυτόν ευρίσκετο κεκλεισμένος εν τοις γραφείοις της Κυβερνήσεως επί Τουρκοκρατίας και αντ' αυτού, οι Καδήδες είχον εν ταις χερσί τους καλουμένους μετζελέδες, ήτοι περίληψιν του Σερί, ην ανεδήφουν οσάκις επαρουσιάζετο αυτοίς υπόθεσις τις, ην δεν ηδύνατο διά του Νιζάμ να δικάσωσιν..."

Τα πυρά του ΝΕΟΥ ΚΙΤΙΟΥ δεν τα δέχονταν μόνοι οι Μωαμεθανοί, αλλά και οι Χριστιανοί. Στην έκδοση της στις **10/23** Νοεμβρίου, **1879**, η ίδια εφημερίδα σε ανταπόκριση από τη Λευκωσία έγγραφε:

"Γράφουσιν ημίν εκ Λευκωσίας:

Αξιότιμε Κύριε συντάκτα του Νέου Μιτίου.

Ευαρεστήθητε παρακαλώ να καταχωρήσητε εις το ΝΕΟΝ ΚΙΤΙΟΝ και τα επόμενα:

Όπως δώσωμεν ακριβή εικόνα κατά πόσον είναι αγράμματος ο μόνος Χριστιανός Σύμβουλος του Πρωτοδικείου Λευκωσίας, αναφέρομεν το εξής ανέκδοτον όπερ έλαβεν χώραν προ τινων ημερών εν αυτώ τω Συμβουλίω.

Χωρικός τις προσεκάλεσε δι' αναφοράς του τέσσαρας άλλους ότι τω έκλεψαν χρήματα και λοιπά εκ της οικίας του.

Εισήλθεν εν τω Συμβουλίω, έδωκεν ο ενάγων την αναφοράν του προς τον Καδήν, όστις ανοίξας και ιδών ότι δεν ήτο τουρκική, εδίπλωσεν αυτήν κατά τω εν τω Συμβουλίω τούτω επικρατούν διά τας ελληνικάς αναφοράς σύστημα και εζήτησε να καταθέση διά ζώσης ο ενάγων την αγωγήν του, ήτοι αν δεν είδε τους εναγομένους κλέποντας αυτόν ή αν εξ απλής υποψίας ενήγαγεν αυτούς.

Τούτου δε απαντήσαντος συγκεχυμένως, ήλθεν εις την ανάγκην ο Καδής, ίνα όπως διαφωτισθή δώση την αναφοράν εις τον ρηθέντα σύμβουλον να την αναγνώση.

Λαβών ο Σύμβουλος ούτος την αναφοράν ανά χειράς και επ' αρκετήν ώραν έχων επ' αυτής τα βλέμματα, χωρίς να την αναγνώση, εστράφη προς τον Καδήν και εβεβαίους αυτόν ότι και εν τη αναφορά του ο ενάγων γράφει ότι εξ απλής υποψίας προσεκάλεσε τους εναγομένους.

Πλην θελήσας ο Καδής να διαφωτισθή κάλλιον διέταξε νέον τινά ευρεθέντα εκεί όπως αναγνώση μεγαλοφώνως την αναφοράν.

Εισελθών ούτος και λαβών εις χειράς την αναφοράν εβεβαίους τον τε Καδήν και αυτόν τον ίδιον Σύμβουλον ότι η αναφορά είναι αγγλιστί συντεταγμένη. Ας φαντασθή λοιπόν το Εθνος ποίον αντιπρόσωπον έχει εν τω σπουδαίω τούτω Συμβουλίω ως φταίει δε και η Κυβέρνησις ποίον αδίκημα προεξενεί τω λαώ μη προσκαλούν αυτόν, εις νόμιμον εκλογήν νομομαθών και ικανών συμβούλων.

Εις εκ των νέων συνδρομητών σας".

(Μεταγλώττιση)

"Μας γράφουν από τη Λευκωσία.

Αξιότιμε Κύριε Συντάκτη του Νέου Κιτίου.
Παρακαλώ αν έχετε την ευχαρίστηση
καταχωρήσετε στο ΝΕΟ ΚΙΤΙΟ τα επόμενα:

Για να δώσουμε ακριβή εικόνα κατά πόσον είναι
αγράμματος ο μόνος Χριστιανός σύμβουλος του
Πρωτοδικείου Λευκωσίας, αναφέρομεν το εξής
ανέκδοτο το οποίο συνέβη πριν από μερικές ημέρες
στο Συμβούλιο.

Κάποιος χωρικός προσκάλεσε με αναφορά του
τέσσερις άλλους ότι του έκλεψαν χρήματα και λοιπά
από την οικία του.

Εισήλθε στο Συμβούλιο, έδωσε ο ενάγων την
αναφορά του προς τον Καδή, ο οποίος όταν την άνοιξε
και είδε ότι δεν ήταν γραμμένη στην τουρκική, την
εδίπλωσε σύμφωνα με το σύστημα με όσα επικρατούν
στο Συμβούλιο αυτό για το σύστημα αναφορών, και
εζήτησε να καταθέσει διά ζώσης ο ενάγων την αγωγή
του, δηλαδή αν είδε τους εναγόμενους να τον κλέπτουν
ή αν τους ενήγαγε από απλήν υποψία.

Όταν δε αυτός απάντησε συγκεκριμένα, ήλθε στην
ανάγκη ο Καδής ώστε, για να διαφωτισθεί, να δώσει την
αναφορά στον εν λόγω σύμβουλο να τη διαβάσει.

Ο Σύμβουλος αυτός, αφού έλαβε την αναφορά στα
χέρια του και για αρκετήν ώραν έχοντας σ' αυτήν το
βλέμμα του, χωρίς να την διαβάσει, εστράφη προς τον
Καδή και τον εβεβαίωσε ότι και στην αναφοράν του ο
ενάγων γράφει ότι από απλήν υποψίαν προσκάλεσε τους
εναγομένους.

Αλλά ο Καδής θέλοντας να διαφωτισθεί καλύτερα
διέταξε κάποιο νέο, που βρισκόταν εκεί, όπως
διαβάσει μεγαλόφωνα την αναφορά.

Αφού εισήλθεν αυτός και πήρε στα χέρια του την
αναφορά εβεβαίωσεν και τον Καδή και τον ίδιο το
Σύμβουλο, ότι η αναφορά είναι συνταγμένη στα
αγγλικά.

Ας φαντασθεί λοιπόν το Έθνος ποιον
αντιπρόσωπον έχει στο σπουδαίο αυτό συμβούλιο, ως
φταιει δε και η Κυβέρνηση ποιον αδίκημα προκαλεί
στο λαό με το να μη τον καλεί να εκλέξει νομομαθείς

και ικανούς συμβούλους.

Ένας από τους νέους συνδρομητές σας".